

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ณัฐกานต์ ชูจันทร์

กองบังคับการตำรวจน้ำ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง

E-mail: nattakanchoojan118@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้านทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.72 รองลงมาเป็นด้านปัญหาของกระบวนการยุติธรรมคือ ตัวกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และด้านเงินซื้อความยุติธรรมได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 และ 4.55 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุด คือข่าวสาร มีผลร้อยละ 38.0 (p value = 0.000) และความรู้ ไม่มีผล

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรม, การบังคับใช้กฎหมาย, การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

Confidence in the judicial process of the people in Bangkok

Nattakan Choojan

Marine Police Division, Central Investigation Bureau

E-mail: nattakanchoojan118@gmail.com

Abstract

This research aims to study confidence in the judicial process and the factors affecting people's confidence in the judicial process. This study is a quantitative research of the population in this research, namely people in Bangkok, using the formula of Taro Yamane. On a case-by-case basis, the sample had the greatest confidence in the justice system and that everyone had the highest access to justice. The average was 4.72, followed by the problem of justice being law and law enforcement, and money to buy justice. The factors that affected confidence in the judicial process at the highest level of 0.05 were news with 38.0% effect (p value = 0.000) and knowledge with no effect.

Keywords: Justice System, Law Enforcement, Access to justice

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาและผู้รักษากฎเกณฑ์กติกาทุกกลไกของรัฐ ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกระบวนการยุติธรรม ต้องมีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคม และโลกยุคปัจจุบัน

กระบวนการยุติธรรมไทยถูกวางโครงสร้างในลักษณะที่ไม่มีการบริหารงานยุติธรรมในภาพรวม โดยองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจะแบ่งแยกความรับผิดชอบ และการบริหารงานออกเป็นส่วน ๆ โดยไม่มีความเชื่อมโยงหรือความรับผิดชอบต่อกันเท่าที่ควร การดำเนินการของแต่ละองค์กรมีเพียงขั้นตอนสั้น ๆ ที่ยึดโยง ทำให้ต่างฝ่ายต่างทำโดยไม่มีการร่วมมือประสานงานกัน นอกจากนี้องค์กรย่อยในกระบวนการยุติธรรมยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานภายในองค์กร (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2550) สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างที่บกพร่องและผิดส่วนของกระบวนการยุติธรรมไทยได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาค เป็นธรรมและเท่าเทียม ทั้งนี้ นอกจากปัญหาสำคัญดังกล่าวที่กล่าวไปแล้วนั้น กระบวนการยุติธรรมไทยยังพบปัญหาเรื่องอื่น ๆ อยู่อีก เช่น ปัญหาโครงสร้างการทำงานของกระบวนการยุติธรรมไทย ปัญหาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐ (อุดม รัฐอมฤต, 2560) ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการการแก้ไขความขัดแย้งในสังคม ให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล โดยบุคลากรและองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล กระทรวงยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ ปัญหากระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน ได้แก่ ปัญหาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน ปัญหาความเป็นกลางและอิสระของพนักงานสอบสวน ปัญหาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา และปัญหาประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากระบบกฎหมายของไทยยังไม่ครอบคลุม ถ้าสมัยและถูกมองว่าเอื้อประโยชน์ให้แก่คนรวย รวมทั้งยังถูกซ้ำเติมด้วยปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางปัญหาความไม่เป็นระบบขาดประสิทธิภาพ ของการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทย ทำให้การทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเกิดความซ้ำซ้อน มีหลายหน่วยงานขาดทิศทาง ขาดความเชื่อมโยงกันและปัญหาของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มีความล่าช้า มีค่าใช้จ่ายมาก ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง และกระบวนการยุติธรรมขาดศักยภาพในการพัฒนาทางเลือกให้กับประชาชน (ประดิษฐ์ แป้นทอง, 2558)

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,508,896 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ได้มาโดยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + ne^2}$$

N แทน ขนาดของประชากร

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{5508896}{1 + 5508896(0.05)^2} \\ n &= \frac{5508896}{13772.2425} \\ n &= 399.999927 \\ &\approx 400 \end{aligned}$$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

จากนั้นเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เป็น 440 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นแบบให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self – Administration) โดยสร้างแบบสอบถามขึ้นจากการตรวจ สอบเอกสาร ทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงจากแบบสอบถามอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันตามความเหมาะสม เพื่อรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน ดังนี้

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

ตอนที่ 1 ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้เป็นแบบต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นแบบสอบถามที่มีให้เลือกตอบ ใช่/ไม่ใช่ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ตอบผิด 0 คะแนน ตอบถูก 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลค่าคะแนน ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์โดยใช้คะแนน ดังนี้
คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 60 (0-5 คะแนน) หมายความว่า ระดับความรู้ต่ำ
คะแนนระหว่าง ร้อยละ 60-79 (6-8 คะแนน) หมายความว่า ระดับความรู้ปานกลาง
คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป (9-10 คะแนน) หมายความว่า ระดับความรู้สูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ว่ามีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตัวเลือก และเลือกคำตอบได้เพียงข้อเดียว ตามลำดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตัวเลือก และเลือกคำตอบได้เพียงข้อเดียว ตามลำดับ

5	หมายถึง มากที่สุด และ มีพฤติกรรมเป็นประจำ
4	หมายถึง มาก และ มีพฤติกรรมเป็นประจำ
3	หมายถึง ปานกลาง และ มีพฤติกรรมปานกลาง
2	หมายถึง น้อย และ มีพฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง
1	หมายถึง น้อยที่สุด และ ไม่เคยมีพฤติกรรมนั้นเลย

เมื่อรวบรวมและแจกแจงความถี่แล้ว ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาอภิปรายผลโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตร ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

จึงสามารถแปลความหมายระดับคะแนนค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 หาค่าความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC))

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability of Test) โดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

3.3 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-Test) และสถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป (F-Test)

3.5 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม โดยใช้สถิติค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

3.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อโทษประหารชีวิต ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

3.7 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.50 ของทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 34.00 เป็นอาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.75 มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 15,001 – 30,000 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.75 ของทั้งหมด เพื่อตอบวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และ ปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ผู้วิจัยจึงได้ นำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

1. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

(n = 400)

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1. ท่านคิดว่าเงินซื้อความยุติธรรมได้	4.55	0.717	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่ากระบวนการยุติธรรมเป็นส่วนสำคัญในการรักษาสังคมให้เที่ยงธรรม สงบสุข และปลอดภัย	3.50	0.867	มาก
3. ท่านคิดว่าตุลาการมีคามอิสระ ปราศจากความอคติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและเป็นไปตามกฎหมาย	3.12	0.881	ปานกลาง
4. ท่านคิดว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก	3.23	0.717	ปานกลาง
5. ท่านคิดว่าทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	4.72	0.596	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน	3.23	0.777	ปานกลาง
7. ท่านคิดว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะมีความเสมอภาค	3.18	0.825	ปานกลาง
8. ท่านคิดว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย	3.32	0.817	ปานกลาง
9. ท่านคิดว่าการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมมีปัญหาความเหลื่อมล้ำ	4.34	0.663	มากที่สุด
10. ท่านคิดว่าปัญหาของกระบวนการยุติธรรมคือ ตัวกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย	4.66	0.633	มากที่สุด
รวม	3.78	0.405	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้านทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.72 รองลงมาเป็นด้านปัญหาของกระบวนการยุติธรรมคือ ตัวกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และด้านเงินซื้อความยุติธรรมได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 และ 4.55 ตามลำดับ

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

การนำเสนอตามวัตถุประสงค์นี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อโทษประหารชีวิตของประชาชนในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติ Multiple Regression

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ความรู้และข่าวสารกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

ปัจจัย	B	Std. Error	β	t	Sig.
ความรู้ (X1)	-0.212	0.255	-0.040	-0.831	0.406
ข่าวสาร (X2)	0.128	0.016	0.380	7.901	0.000
(ค่าคงที่)	3.770	0.365		10.319	0.000
$r = 0.392, r^2 = 0.154, r^2 \text{ Adjusted} = 0.150, F = 36.133, \text{Sig.} = 0.000$					

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้นำตัวแปร ความรู้และข่าวสาร มาวิเคราะห์ โดยมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมเป็นตัวแปรตาม พบว่า โมเดลดังกล่าว สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.0 โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุด คือข่าวสาร มีผลร้อยละ 38.0 ($p \text{ value} = 0.000$) และความรู้ ไม่มีผล สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 3.770 + -0.212 (X1) + 0.128 (X2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$ZY = -0.040 (X1) + 0.380 (X2)$$

อภิปรายผล

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานครพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้านทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านปัญหาของกระบวนการยุติธรรมคือ ตัวกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และด้านเงินซื้อความยุติธรรมได้ ทั้งนี้เพราะประชาชนในกรุงเทพมหานครต้องการมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ถึงจะส่งผลให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (อริยพร โพธิ์ใส, 2564) ว่า การเข้าถึงความยุติธรรม (access to justice) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ การเข้าถึงความยุติธรรม เช่น การได้รับหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมาย และการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการขจัดอุปสรรคอื่น ๆ ในการเข้าถึงความยุติธรรม ย่อมเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในแง่ของการที่จะไม่ถูกปิดกั้นโอกาสและทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ หากพิจารณารัฐธรรมนูญในหลาย ๆ ฉบับที่ผ่านมา เช่น

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนไว้ในมาตรา 40 ดังนี้ “มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง (2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบวินิจฉัยคำพิพากษา หรือคำสั่ง (3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ (7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอการตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (8) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ” สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดบทบัญญัติในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนไว้ในมาตรา 68 ดังนี้ “มาตรา 68 ระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทนายความให้” เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญแล้ว จะเห็นได้ว่าสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนถึงได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมในการพิจารณาคดีตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุดคดี โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่จะต้องจัดระบบการบริหารงานกระบวนการ ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึง และสอดคล้องกับ (บัญชา แสงจันทน์, 2559) ได้ศึกษาเรื่องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของประชาชน: ศึกษากรณีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากระบบศาลและวิธีพิจารณาคดี

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

ปกครอง สามารถสรุปได้ว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของประชาชนที่เกิดจากระบบศาลและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งมีปัญหาในหลักใหญ่ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาในชั้นของการฟ้องคดี ประการที่สอง ปัญหาในระหว่างการพิจารณาคดี ประการที่สาม ปัญหาในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลปกครอง และประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดมาตรการช่วยเหลือของศาลปกครองและหน่วยงานของรัฐในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง

ปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม พบว่า โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุด คือข่าวสาร และความรู้ ไม่มีผล ทั้งนี้เพราะการรับรู้ข่าวสารจะทำให้คนเชื่อมากกว่าที่จะได้ความรู้จากการเรียน หรือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่มีตามตำรา และสอดคล้องกับ (จำลองลักษณ์ อินทวัน, 2558) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม โดยมีขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผลการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและสังคม การรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรมลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี และปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทศนคติต่อยุติธรรมทางอาญา การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม สุขภาพจิต และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ร้อยละ 95 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดคือ ทศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

ตามหลักธรรมาภิบาล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต การรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากศึกษาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานครพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้านทุกคนสามารถมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านปัญหาของกระบวนการยุติธรรมคือ ตัวกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย และด้านเงินซื้อความยุติธรรมได้ ดังนั้นควรมีการกำหนดสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนได้รับรู้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบภายในกระบวนการยุติธรรมได้ และควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและครอบคลุม

1.2 จากเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและรายได้แตกต่างกัน จะมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นควรมีการให้ความรู้กับประชาชนทุกคน ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม เพราะกระบวนการยุติธรรมมีความซับซ้อน นอกจากนี้รายได้ของประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องการเพิ่มรายได้เพื่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

1.3 จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในกรุงเทพมหานครกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมีความสัมพันธ์กับความรู้ ในระดับน้อยที่สุด โดยเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นหมายความว่าถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้越少 ก็จะทำให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมาก ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้มาก ก็จะทำให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมน้อย รองลงมาเป็นความสัมพันธ์กับข่าวสารในระดับน้อย โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นหมายความว่าถ้ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารมาก ก็จะทำให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมากตามไปด้วย ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารน้อย ก็จะทำให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมน้อยตามไปด้วย ดังนั้นควรให้ความรู้ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของกระบวนการยุติธรรม จึงจะมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมยิ่งขึ้นเมื่อเข้าใจได้ถึงการดำเนินคดีในแต่ละขั้นตอน นอกจากนี้การรับรู้ข่าวสารของบุคลากรในกระบวนการหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จะทำให้รู้ถึงระบบการดำเนินคดีในกระบวนการ และช่วยให้มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

1.4 จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม พบว่า โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มากที่สุด คือข่าวสาร และความรู้ ไม่มีผล ดังนั้นการรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญใน

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2565

Received: 23/02/2022, Revised: 29/03/2022, Accepted: 18/04/2022

การเข้าใจกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้การรับรู้ข่าวสารยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้น และสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้

2.2 ควรมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น

2.3 ควรเพิ่มตัวแปรศึกษาในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้มีการศึกษาเปรียบเทียบมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2549). *ยุติธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ : คณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน กระทรวงยุติธรรม.
- บัญชา แสงจันทร์. (2559). *การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของประชาชน: ศึกษากรณีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากระบบศาลและวิธีพิจารณาคดีปกครอง*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ประดิษฐ์ แป้นทอง. (2558). *ปัญหาและแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566, จาก https://so06.tcithaijo.org/index.php/law_ubu/article/view/84726/67475
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2565). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร(รายเดือน)*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>
- อริยพร โพธิ์ใส. (2564). *สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2566, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/11all/all89.pdf
- อุดม รัฐอมฤต. (2560). *ความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566, จาก : <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640228>